

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

תוכן

- א. חוץ מן הערלה..... 1
- ב. וכלאים..... 2
- ג. אף החדש..... 4
- ד. אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם וגו' מה עבודת כוכבים ... ונוהגת בין בארץ בין בחוץ לארץ..... 6
- ה. הואיל וכתוב על מצות ומרורים יאכלוהו בזמן דאיכא פסח אין בזמן דליכא פסח לא קמ"ל 8

דף לז.

א. חוץ מן הערלה

ערלה¹ אף על פי שחובת הקרקע היא נוהגת בכל מקום ובכל זמן², בין בשל עובר כוכבים בין בשל ישראל, אלא שבשל ארץ ישראל היא מן התורה שנאמר (ויקרא יט פסוק כג) וְכִי תֵבֵאוּ אֶל הָאָרֶץ וְגו'.. אבל איסור ערלה בחוצה לארץ הלכה למשה מסיני³, ובהלכה נאסרה רק ודאי הערלה אבל בחוצה לארץ ספיקה⁴ מותר⁵.

¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רצד ח ט רמב"ם פ"י מהל' מאכלות אסורות ה"י

² ואפילו בזמן הזה לא בטלה קדושת הארץ לענין ערלה ונוהג מדאורייתא. (חזו"א שביעית סי' ג ס"ק מ, ודלא כמנחת חינוך שם אות יא בשם הצ"ח, שבזמן הזה לדעת הרמב"ם אין איסורו מן התורה אלא רק הלכה למשה מסיני. ועיין ערוך השולחן שם סע' י.)

³ ועיין רש"י ד"ה ערלה בחו"ל ברכות לו א' דערלה בחו"ל מדברי סופרים. ולכאורה פלוגתא הוא בקידושין לח ב', דלחוד מ"ד הוה הלמ"מ. ואפשר דרש"י ס"ל דהלמ"מ נמי איקרי ד"ס, דאפי' דבר הנלמד בי"ג מידות איקרי ד"ס ועיין דרישה ריש סי' רצד.

⁴ ואפילו אם אתחזיק איסורא או בספק ספיקא לחומרא או בספק קבוע או רוב לאיסור מותר. (דרך אמונה בפתחה להל' ערלה בשם האחרונים).

⁵ ובפירוש אמרו זכרונם לברכה [קידושין ל"ט ע"א] בענין הערלה כי כך נאמרה עליה ההלכה למשה מסיני, ודאה אסור ספיקה מותר, כלומר שאין ענין איסורה כמו שאר איסורין שבתורה, שכל זמן שיתחדש עלינו ספק בדבר שהוא אסור מן התורה יש לנו לאסור אותו מספק, דקיימא לן ספק איסור דאורייתא אסור, וכמו כן ביארנו עם הפירושים הטובים, שספק הלכה למשה מסיני לחומרא, ובענין איסור ערלה קיבלנו כי בפירוש נאמר למשה שיהא ספיקא מותר. (חינוך מצוה רמו). (ועיין פמ"ג פתיחה כוללת ח"א אות י"ב, דיש מחלוקת אי אזלינן לקולא או לחומרא בספק הלכה למשה מסיני. ועיין שיירי כנה"ג בהגהות ב"י אות כ"ג ובתורת השלמים בקונ' הספיקות, ועיין שד"ח מע' ב' כלל מ', ועיין פמ"ג בפתחה להל' שחיטה שהביא מהל' המנחת יעקב והטור אי אמרי' בהלמ"מ ספיקו לקולא, ועי"ש שכתב דמחל' זו דווקא בדין היוצא מהלמ"מ אבל אי

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושיין

כיצד, כרם⁶ שיש בו נטיעות של ערלה, וענבים נמכרים חוצה לו, וספק אם באו מנטיעות הערלה או ממקום אחר, בארץ ישראל אסור ואפילו רוב הנטיעות בכרם אינם של ערלה. ובסוריא והיא ארצות שכבש דוד, מותר. והוא שלא ידע שהובאו מאותו הכרם. ובחור"ל, מותר גם אם רוב הכרם ערלה, אפילו יודע שהובאו מאותו הכרם⁷, רק שלא יראה⁸ שנבצרו מנטיעות של ערלה. ואם קונה חוץ לכרם, אפילו אם בולו ערלה מותר, כיון שיכול להיות שאינם מהפירות שבתוך הכרם אלא אחרים הם⁹, אבל בתוך הכרם אסור¹⁰.

וכיון שכן הוא, שאין איסור ערלה בחור"ל חל כלל בספיקא, ישראל שיש לו אילן של ערלה בגינתו ובא חבירו ואכל ממנו, אינו נזקק להודיעו כלל שהוא ערלה¹¹.

ג. ונלאים

אתי הלמ"מ לפירושי קרא כגון הלמ"מ דהל' שחיטה, לכו"ע אמרי' ספיקו לחומרא כגון שהייה חלדה וכו' בשחיטה וכיו"ב דאז ספיקו לחומרא).

⁶ רמב"ם שם הי"א, שו"ע שם סעי' ט

⁷ ועיין חזו"א ערלה סי' יא ס"ק א ב ג ד ו, שאפילו ראינו שלקט מהערלה כיון שאפשר לומר שאלו שמוכר או נותן עכשיו אינם אותם שלקט אע"ג שאפשר לברר מותר. ועיי"ש עוד שכתב שלדעת הרמב"ם והשו"ע אפילו כל הכרם הוא ערלה ומוכר חוץ לכרם, מותר בחור"ל ובסוריא כיון דתלינן שבא מרובא דעלמא. (אמנם עיין בביאור הגר"א כאן שכל שרואהו בוצר ולקט אפילו אם יכול להיות שמה שמוכר אחרים הם אסור).

⁸ ועיין בב"י דדעת רש"י שכל שליטמו עכו"ם כל זמן שלא ליטמו ישראל מותר.

⁹ ועיין בב"י דדעת הר"ן שבכהאי גוונא אסור, דאזלינן בתר קרוב ותלינן שהפירות הם מן הכרם.

¹⁰ ערוך השולחן שם סעי' יב טז

¹¹ הינוך מצוה רמו ובענין זה מצאנו בנמרא שאמרו זכרונם לברכה, ספק לי ואנא איכול, כלומר שכל זמן שלא ידע האדם בודאי שהיא ערלה שרי ליה למיכל מיניה. (שם). אמנם עיין בב"י שם שכתב שדין זה הוא רק לדעות הסוברות שערלה בחור"ל דרבנן, והביא ראיה ממה שהשמיט הרמב"ם דין זה. ועיין בערוך השולחן שם ס"ק טו שדעתו שדין זה גם לסוברים שבחור"ל הוי הלכה למשה מסיני, רק הרמב"ם השמיטו כיון שלמסור הלכה זו לרבים יש לחוש שיבואו לעשות ממנו חוכא ואיטולולא ולהתיר גם במקום שהלוקט יודע שהוא ודאי ערלה. ועיין מנחת הינוך שם אות יד וז"ל: "והנה הרב המחבר סובר בפירושו דהיא הלכה למשה מסיני, ומ"מ במה שסובר דמותר לספוקי, כי כך נאמרה הלכה, וכן כתוב בר"ן בקידושיין שם. והנה לשון הרב המחבר דאם אחד אוכל אין חבירו נזקק להודיע לו, נראה מזה דדוקא בכי האי גוונא, אבל להאכיל בידים לחבירו שאינו יודע אסור. וכן נראה מדברי רש"י ז"ל קידושיין ל"ט ע"א גבי ספק לי, עיי"ש. אבל מדברי הר"ן שם נראה דאף להאכילו בידים שרי, שכתב דבכל האיסורים עוברים על לפני עור וכו' וכאן מותר, וכן הוא בשלמי גבורים [סוכה י"ז ע"א מדפי הרי"ף אות ב'] הובא במגן אברהם הלכות לולב סי' תרמ"ט [ס"ק כ'] שכתב דאתרוג של ערלה בחוץ לארץ יוצאין בו כיון דמותר להאכילו לחבירו, וכן הוא בשלמי גבורים כאן בקידושיין [ט"ו ע"א מדפי הרי"ף אות ג']. ולא אוכל להבין דין זה כיון דערלה בחוץ לארץ הלכה למשה מסיני ואסורה בהנאה, א"כ היאך יכול להאכילו לחבירו דזה הוי הנאה, דהא מכירה ונתינה באיסור הנאה הוא אסור מן התורה, דמיניה ילפינן [בפסחים כ"א ע"ב] היתר הנאה תתננה ואכלה או מכור. אחר זמן הראו לי בספר שב שמעתתא [שמעתתא א' פרק שני] שהקשה כן, יעויין שם. וגם מבואר בקידושיין ז' ע"א דאם נותן לאדם חשוב הוי הנאה פרוטה, ועיי"ש בר"ן [ג' ע"א מדפי הרי"ף ד"ה תן מנה] דאף אם נותן לאדם שאינו חשוב הוי הנאה [אלא] דאינו שוה פרוטה, על כן איני מבין דין זה. והנה לשיטת הר"מ שהשמיט דין זה, או אף לשיטת הרב המחבר דרק אינו מחוייב להפרישו אבל בידים אסור להאכילו דהוא אסור בהנאה, אינו יוצא ידי חובה באתרוג של ערלה, וכן הוא במגן אברהם שם".

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

הזורע שני¹² מיני זרעים או שני מיני ירקות או שני מיני קטניות או זרע וירק או קטנית וירק כאחד בארץ ישראל¹³ משנתן הזרע באדמה אע"פ שלא חיפה בעפר¹⁴ לוקה¹⁵ שנאמר שדך לא תזרע כלאים. ואסור לזרוע כלאים לנכרי, בא"י אע"ג שהוא שדהו של נכרי¹⁶ ואפילו בזמן הזה¹⁷.

מותר לישראל¹⁸ לזרוע כלאי זרעים בידו בחוצה לארץ¹⁹, ואפילו לערב הזרעים לכתחלה ולזרוען בחוצה לארץ או אחד בא"י ואחד בחו"ל²⁰ מותר, ודברים אלו דברי קבלה שקבלנו מרבתינו, שלא גזרו על כלאי זרעים בחו"ל אע"ג שאסורים מן התורה בא"י.

אולם זהו²¹ רק בכלאי זרעים, אך בכלאי הכרם כלומר שזורע חרצן של גפן עם זרע אחר, בחוצה לארץ, מותר²² לזרוע בצד הגפנים²³ בתוך הכרם לכתחלה, אבל אסרו בחוצה לארץ לזרוע שני מיני ירק או תבואה עם החרצן במפולת יד, ויכול לומר²⁴ לתינוק נכרי²⁵ לזרוע לו בחוצה לארץ כדי שיכול

¹² רמב"ם כלאים פ"א ה"א חזו"א כלאים סי' א ס"ק יב יד סי' ב ס"ק ד

¹³ ואפילו בזמן הזה אסור מדאורייתא לדעת הרמב"ם שפסק בה' תרומות פ"א ה"ה שקידשה לעתיד לבוא ועיין חזו"א כלאים סי' א ס"ק א ומנ"ה רמה אות יד (ואינו בתרומות ומעשרות שלרמב"ם בזמנ"ז הוי דרבנן דשם ילפינן מחלה דבעינן ביאת כולכם) וחזו"א שביעית סי' ג ס"ק ט ועיין חזו"א דיני כלאים אות לא שהביא דעות החולקות על הרמב"ם וס"ל שאין קדושת א"י בזמן הזה וא"כ אין איסור כלאי זרעים דאורייתא בזמנ"ז ועיין חזו"א שביעית סי' ג ס"ק ו ד"ה והנה כל זה דאנן קיי"ל שקדושה ראשונה דיהושע לא במלה ועיי"ש עוד לענין קדושתה לתרומות ומעשרות ועיי"ש עוד ס"ק יג ובס"ד ס"ק ה ובס"ו ס"ק א

¹⁴ ואע"ג שבפ"ב ה"א כתב הרמב"ם "הטומן אגודת לפת וצנון וכיוצא בה תחת האילן אפילו תחת הגפן, אם היו מקצת העלין מגולין אינו חושש שהרי אינו רוצה בהשרשתן" היינו משום שאינו מתכוין לזריעה אבל אם מתכוין לזריעה אפילו אם אינו מכוסה כלל בעפר לוקה

¹⁵ ודעת רש"י שבת פד ע"ב ובכורות נד ע"א דכלאי זרעים דרבנן ולא זה לא נאמר אל על הרכבת שני מינים אבל תוס' שם חלקו עליו וכן הסכמת הראשונים דלא כרש"י

¹⁶ דקיי"ל אין קנין לגוי להפקיע מקדושת א"י (חזו"א שביעית סי' ו ס"ק יא)

¹⁷ ומותר לומר לנכרי לזרוע בשדה הנכרי כלאי זרעים אם הזרעים של נכרי, לצורך ישראל אבל לא יתן לו הישראל זרעים משלו (שם ה"ג ביאור הגר"א סי' רצו (השני) ס"ק ג) וי"א שכה"ג אסור אבל מותר לומר לגוי לזרוע בשדה הגוי לצורך הגוי (ט"ז שם ס"ק א ומרכבת המשנה שם)

¹⁸ רמב"ם שם וש"ע ונו"כ יו"ד רצו סט

¹⁹ דכיון שכלאי זרעים לא נאסרים באכילה והנאה לא גזרו בהם בחו"ל (חזו"א דיני כלאים אות לא)

²⁰ דרך אמונה שם ס"ק ד מגמ' בב"ק נה ע"א ותוס' שם

²¹ רמב"ם הלכות כלאים פרק ח הלכה יג

²² ועי' בברכי יוסף דמ"מ אין ראוי לעשות כן

²³ אבל על גבי הגפנים אסור דהוי הרכבה כנ"ל פ"ו ה"ז כ"ב הכ"מ וזה נכון לרוב הראשונים שמפרשים שם טעם האיסור משום הרכבה והכי קי"ל אבל לפי מה שביארנו שם דעת רבנו והגר"א שהאיסור שם אינו משום הרכבה רק משום שמסכך הירק ע"ג הגפן צ"ל דמש"כ כאן בצד הגפנים אין כוונתו לאפוקי ע"ג הגפן רק לאפוקי אם זרע עם החרצן במפולת יד וכדמסיק

²⁴ ביאור הגר"א שם

²⁵ אבל לא לתינוק ישראל שיבא להתרגל לזרוע כלאים

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

למכרו לגוי קודם שישריש, או אם דעתו לעשות גדר ביניהן קודם שישרשו. אבל לקיימו כך אסור, ואם השריש בלא גדר אסור אף בהנאה²⁶, אבל לא יאמר לנכרי גדול שלא יתחלף בישראל. וי"א²⁷ שלא התירו לומר לתינוק גוי בחו"ל, אלא בכשות שאינו אלא ספק כלאים, אבל בכלאים גמורים אסור לומר אפי' לגוי קטן שיזרע לו בחו"ל, שאמירה לגוי אסור בכל האיסורים, ואפי' באיסורין דרבנן²⁸.

ג. אף החדש

אסור לאכול²⁹ חדש מתבואת חמשת המינים והם: חיטה, שעורה, כוסמת³⁰, שיפון, ושבולת שועל, עד שיקרב העומר שהוא בט"ז בניסן ובזמן הזה, שאין עומר, עד שיעבור יום ט"ז בניסן, שנאמר (וקרא כג פסוק יד) וְלַחֵם וְקָלִי וְכֶרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד עֵצֶם הַיּוֹם הַזֶּה. וכל האוכל בזית חדש קודם הקרבנות העומר לוקה מן התורה, ואם אכל לחם וקלי³¹ וכרמל³² בזית מכל אחד ואחד לוקה שלש מלקיות שנאמר ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו מפני השמועה למדו ששלשתן בלאוין חלוקין זה מזה³³.

²⁶ כמ"ש רבנו בסמוך הי"ד [לפ"ד הר"ן והכ"מ שיתבאר שם וגם אסור לקיים כנ"ל פ"ה סקט"ז] חזו"א סי' א' סק"ג וכמ"ש כ"מ ובסי' ב' סק"א.

²⁷ רא"ש בה' כלאים אות ג' ורמב"ן ור"ן וריטב"א בשבת קל"ט וכו' בס' הנדפס בשם חי' הר"ן על שבת

²⁸ וכן הסכים הגר"א

²⁹ רמב"ם מאכלות אסורות פ"י ה"ב – ג ושו"ע יו"ד רצ"ג סעי' א

³⁰ עיין תשובות וההגות ח"א שב דכוסמת הנמכר היום בחנויות אינה מחמשת המינים אלא היא מין קטניות וכן "קוואקר" שלנו י"א שאינו שיבולת שועל ועיין אנציקלופדיה תלמודית כרך ז ערך דגן שבאנגלית חיטה היא Wheat שעורה Barley כוסמין הם Ricewheat שיבולת שועל Oats (ולדעת הערוך בלטינית) שיפון Rye (ולדעת הערוך Triticum spelta בלטינית)

³¹ גרעינים של חמשת המינים הנ"ל הקלויין באור שאף על פי שלא עשה פת מן התבואה ולא טחנה ולא רקדה חייב גם עליהם (חינוך מצוה שד"מ"ב סי' תפ"ט ס"ק מח)

³² היינו שנתמולל ביד ולא הובהב באור (שם מז) ועיין פירושים נוספים על קלי וכרמל ברש"י מנחות סד ע"ב ד"ה כרמל וכריתות ד ע"ב ד"ה כרמל וברנמ"ה כריתות שם ע"פ התרגום שבעומר כתב פריכין ורכיכין ובהדש כתב פריכין ולא כתב רכיכין ועי' בארוכה על פי' רנמ"ה בבאור ר"י פרלא רס"ג שם. ובחינוך מצוה שה.

³³ וכתב במנחת חינוך שם אות י' ונראה לי כיון דכל אחד הוא לאו בפני עצמו (לרמב"ם) והוה ליה שלשה שמות, א"כ אם אכל לחם צריך להתרות בו משום הלאו דלחם,

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

איסור החדש³⁴ נוהג בכל מקום ובכל זמן בין בארץ בין בחוץ לארץ, בין בשל ישראל בין בשל עובד כוכבים. בין בפני הבית בין שלא בפני הבית³⁵. וי"א שאין איסור חדש נוהג אלא רק במקומות הסמוכין לארץ ישראל, כגון מצרים ובלבל. אבל בשאר מדינות חו"ל אינו נוהג³⁶. וכל בעל נפש לא יסמוך על המתירים הללו ויחמיר לעצמו בכל מה שאפשר לו³⁷ כהסכמת רוב הראשונים והאחרונים³⁸ שחדש נוהג מן התורה אף בחו"ל בכל מקום וגם בשל נכרים³⁹.

בזמננו רוב⁴⁰ העולם אין נזהרין כלל באיסור חדש⁴¹ בחוץ לארץ בזמן הזה, והנה אף שאין בידינו למחות ביד המקילין, מ"מ כל בעל נפש לא יסמוך⁴² על המתירים, ויחמיר לעצמו בכל מה שאפשר לו, אם לא בשעת הדחק, כגון שאין תבואת ישן לצורך מצת מצודה וכיו"ב. ומכל מקום גם למקילים צריך להזהיר לישראלים שיש להם תבואה זרועה בשדות שלהם⁴³, שינהגו בה איסור חדש.

³⁴ שם ושם סעי' ב

³⁵ "מדכתיב ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה וגו' בכל מושבותיכם משמע מזה דאף בחוץ לארץ נוהג איסור עד עצם היום דהיינו יום הבאת קרבן שהוא מ"ז בניסן" (שם מה)

³⁶ ועיין בשדי חמד אסיפת דינים מערכת חדש בארוכה מגדולי ראשונים ואחרונים המתירים חדש בחו"ל ובשל נכרים ומסיים שם שזה מנהג הקדמונים שאוכלין ושותין שיכר של תבואה חדשה וכן נוהג עלמא להתיר ואין כח בשום אדם להרהר אחר המנהג ועיין בדעת תורה סי' תנד סעי' ד ובשד"ח מערכת חמץ ומצה סי' י אות טז שמ"מ למצת מצוה נכון להקפיד שלא לקחת מתבואה חדשה דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה אם לא בשעת הדחק

³⁷ עיין בתשובות והנהגות ה"א סי' תרצה דאף הגדולים שהקלו היינו דוקא בימיהם במדינות פולין ורוסיה שהיה קשה מאד להשיג תבואת ישן אבל בימינו שאין מירחא כלל להשיג תבואה שאין בה איסור חדש ודאי אין להקל

³⁸ "דהלא לגדולי הראשונים הוא דאורייתא הלא המה הרי"ף ורא"ש ורמב"ם וסמ"ג ועיטור ומרדכי ובשם ראבי"ה והגה"מ וריטב"א ואף להא"י שמצדד דהוא מדרבנן בחו"ל לא סמך ע"ז להקל אלא בספק דאז יש לסמוך בשעת הדחק על דעת הסוברין דרבנן והוי ספיקא דרבנן אבל לא בודאי חדש וכן התה"ד ג"כ כתב בן ובפסקי תוס' במנחות דכתב דבשל עכו"ם הוא מדרבנן א"כ מדרבנן עכ"פ מיהו אסור ואין לנו מקילין רק רבינו ברוך בעה"ת שכתב להקל במקומות הרחוקין בחו"ל ומעיל צדק בשם ר' אביגדור כהן בשם ריב"א שכתב להקל בשל נכרים לגמרי כמובא בב"ה והם יחידאי נגד כל הני רבוותא הנ"ל וגם כמה מן האחרונים המקילין לא רצו להקל אלא בספק ולא בודאי וגם בשו"ע כאן ובי"ד הלא סתמו כהפוסקים דהוא דאורייתא בכל גווני וגם הרבה מן האחרונים תפסו בן לעיקר ע"כ בודאי מן הראוי ונכון לחוש לכל זה ולפרוש עכ"פ מן ודאי חדש" (בה"ל שם)

³⁹ שו"ע הרב או"ח סי' תפט סעי' ל

⁴⁰ מ"ב שם שדי חמד מע' חמץ ומצה סי' י אות טז

⁴¹ "יש שלמדו עליהם זכות לפי שהוא דבר קשה להיות זהיר בזה ולכן סומכין מפני הדחק על מקצת הראשונים שסוברין שחדש בחו"ל אינה אלא מד"ם שגזרו משום א"י ולא גזרו אלא במקומות הסמוכין לא"י כגון מצרים ובלבל ויש שלמדו עליהם זכות שסוברין שחדש אינו נוהג אלא בתבואה של ישראל אבל לא בשל עכו"ם" (מ"ב שם) ויש שלמדו עליהם זכות שתולין שרוב התבואה נזרעה קודם הפסח (שו"ע הרב שם סעי' ל)

⁴² כי להרבה גדולי הראשונים הוא איסור דאורייתא בכל גווני. (מ"ב שם)

⁴³ כיון שלמעם השני הנ"ל כיון שהוא תבואה של ישראל נוהג בו חדש אף בחו"ל וא"כ אין להקל בזה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

תבואת נכרים מחו"ל שנעשית עיסה בארץ ישראל ע"י יהודים, י"א⁴⁴ שיש בה איסור חדש מן התורה ואין מקום להקל בה כלל. וי"א⁴⁵ שדוקא בתבואת ישראל מחו"ל שנעשית עיסה בארץ, יש בה איסור חדש מן התורה. וי"א⁴⁶ שאף בזה אין איסור מן התורה, ודינה כתבואת חו"ל הנ"ל.

ובתבואה הגדילה בארץ ישראל אין מקום כלל להקל, אם ידוע שהיא מתבואה חדשה. אמנם אין מצוי איסור חדש בתבואת א", מכיון שזמן הזריעה הוא בתחילת החורף, והקצירה אחרי הפסח.

חדש⁴⁷ של ארץ ישראל שהוציא לחוץ לארץ, באיסורו עומד ואפילו שעשה מהחדש לחם בחוץ לארץ חל על הלחם בחוץ לארץ איסור חדש שיש על לחם.

אף הנוזהרים מחדש בחו"ל אינם צריכים להיזהר בפליטת כלים,⁴⁸ אם לא שברור לו שנתבשל בו מתבואה חדשה, ונראה שאף בזה אין להחמיר רק בתוך מעת לעת מן הבישול הראשון⁴⁹.

ד. אנד תאנדון את כל המקומות אשר עבדו שם וגו' מה עבודת כוכבים ... ונוהגת בין בארץ בין בחוץ לארץ

נאמר בפרשת ראה (דברים יב פסוק ב - ג) אנד תאנדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים אשר אתם ירשים אתם את אלהיהם על ההרים הרמים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן. ונתצתם את מזבחתם ושברתם את מצבתם ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון ואנדתם את שם מן

⁴⁴ שו"ת אחיעזר ה"ב סי' לט

⁴⁵ ציין הקודש ח"א סי' יז ועיין שו"ת בית הלוי ח"ג סי' נב שנסתפק בדבר, ועיין ציין הקודש שגם הר"ש מסלנט נסתפק.

⁴⁶ שו"ת הר צבי ה"ב סי' ע

⁴⁷ שו"ת אחיעזר יו"ד סי' לט

⁴⁸ ובשו"ע הרב התיר רק במין במינו דהיינו שמבשל עכשיו אותו המין שבישל בו המאכל שהוא ספק חדש ומעמו משום דמין במינו אין צריך שישים אלא מדברי סופרים ואין להחמיר בסתם תבואה שאינה אלא חומרא בעלמא

⁴⁹ מ"ב שם ס"ק מח

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

המקום שהוא⁵⁰. ונתחייבנו בזה לאבד מן העולם את העבודה זרה⁵¹, דהיינו את הפסילים והאשרות, ודברים אחרים שעבדו להם, וכן את כל הבנינים שנעשו בשביל העבודה זרה כגון המזבחות והמצבות, ואת כל הנעשה לכבוד העבודה זרה, כגון את התקרובת שמקריבים לפני העבודה זרה, וכן את כלי התשמיש של העבודה זרה⁵². ונמנית המצוה במנין המצוות⁵³. ופורטו הלכותיהם ברמב"ם⁵⁴, טור ושו"ע⁵⁵.

ביעור עבודה זרה נוהג בין בארץ ובין בחוץ לארץ⁵⁶.

בארץ ישראל מצווה לרדוף אחרי מצוות זו⁵⁷. ולבער את העבודה זרה בכל ארץ ישאל אפילו במקום שלא נכבש ע"י ישראל⁵⁸. ובחוץ לארץ מצווה לאבד רק מקום שנכבש ע"י ישראל בלבד⁵⁹.

⁵⁰ ועוד נצטוינו בזה במקומות רבים בתורה בפרשת משפטים שמות כג-כד. "והביאך אל האמרי והחתי והפרזי והכנעני החוי והיבוסים", וכו', "לא תשתחוה לאלהיהם וכו' כי הרס תהרסם ושבר תשבר מצבתיהם". ובפרשת כי תשא שמות לד יא, יג. נאמר "שמר לך את אשר אנכי מצוך היום הנני גרש מפניך את האמרי והכנעני והחתי והפרזי והחוי והיבוסים", וכו' "כי את מזבחתם תתצון ואת מצבתם תשברון ואת אשריו תכרתון". ובפרשת מסעי במדבר לג נא-נב. נאמר "כי אתם עברים את הירדן אל ארץ כנען" "ואבדתם את כל משכיתם ואת כל צלמי מסכתם תאבדו ואת כל כמתם תשמידו". ובפרשת ואתחנן דברים ז א, ה-ו. נאמר "כי יביאך ה' אלקיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה ונשל גוים רבים מפניך החתי והגרנשי והאמרי והכנעני והפרזי והחוי והיבוסים, שבעה גוים", וכו', "כי אם כה תעשו להם מזבחתיהם תתצו ומצבתם תשברו ואשיריהם תגדעון ופסיליהם תשרפון באש", "כי עם קדוש אתה לה' אלקיך כך בחר ה' אלקיך להיות לו לעם סגלה מכל העמים אשר על פני האדמה". ועוד נאמר שם דברים ז כה. פסילי אלהיהם תשרפון באש לא תחמד כסף וזהב עליהם ולקחת לך פן תוקש בו כי תועבת ה' אלקיך הוא".

⁵¹ סנהדרין צ ע"א.

⁵² גלמוד במסכת עבודה זרה (נא ע"ב) מהפסוק הנ"ל (דברים יב ב) "אבד תאבדון", ככלים שנשתמשו בהם לעבודה זרה הכתוב מדבר, שאם אינו ענין למקומות ממש, שהרי המקומות שעבדו בהם עבודה זרה, כגון הרים וגבעות, אינם נאסרים, תנהו ענין לכלים שנשתמשו בהם לעבודה זרה.

⁵³ סהמ"צ לרמב"ם עשה קפה, סמ"ג עשין יד, החינוך מצוה תלו. רבינו ירוחם חלק אדם נתיב יז ח"ד, כלבו צו, אזהרות לר"ש אבן גבירול - זהר הרקיע לרשב"ץ עשה כו, חרדים פט"ז סג סז ע, פכ"ט מד.

⁵⁴ הל' עבודה זרה פ"ז ה"א.

⁵⁵ יו"ד קמו יד, וכל הסימן שם.

⁵⁶ עיין ספרי ראה פסקא נט וברייתא קדושין לו ע"א.

⁵⁷ שנאמר: "ואבדתם את שמם מן המקום שהוא", והיינו מארץ ישראל - ספרי פסקא סא, ונפסק ברמב"ם פ"ז ה"א.

⁵⁸ רמב"ם שם וסמ"ג עשין יד.

⁵⁹ רמב"ם שם וסמ"ג שם, ע"י באור הגר"א סי' קמו ס"ק כ בפ"י הראשון בדבריהם. וע"י ספרי דברים - גוים שאתם יורשים אותם, אתם רשאים לאבד את אלהיהם". וע"י ריטב"א קדושין לו ע"א בשם הרמב"ן.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

י"א שבארץ ישראל אין צריך להמתין עד שתזדמן לו העבודה זרה, ומחויב לרדוף אחריה כדי לבערה, ובחוץ לארץ לא צריך לרדוף אחריה, ורק אם נזדמנה לו, דהיינו שמצא עבודה זרה, חייב לבערה⁶⁰.

י"א שרק בארץ ישראל חייב העוקר את העבודה זרה לשרש אחריה – דהיינו לגרום שלא ישאר ממנה רושם⁶¹, ובחוץ לארץ אינו צריך לשרש אחריה⁶².

י"א שהעוקר עבודה זרה בארץ ישראל מברך: "ברוך כו' לעקור ע"ז מארצנו"⁶³.

דף לז:

ה. הואיל ונתיב על מצות ומרורים יאכלוהו בזמן דאיכא

פסח אין בזמן דליכא פסח לא קמ"ל

כבר התבאר במסכת פסחים דף קכ. שמצות עשה⁶⁴ מן התורה לאכול מצה בליל חמשה עשר שנאמר (שמות יב פסוק יח) **בְּעֶרְבַת תֹּאכְלוּ מִצֵּת**, בכל מקום ובכל זמן, ולא תלה אכילה זו בקרבן הפסח אלא זו מצוה בפני עצמה, אבל בשאר הרגל אכילת מצה רשות, רצה אוכל מצה רצה אוכל מאכלים אחרים, וי"א שמצוה היא באכילת שאר הימים אך אינה חובה⁶⁵. אבל בליל חמשה עשר בלבד חובה ומשאכל כזית יצא ידי חובתו מן התורה.

⁶⁰ כך פירש הבאור הגר"א שם את דעת הטור בביאור הספרי הנ"ל (פסקא סא) שנלמד ממ"ש: "ואבדתם את שמם מן המקום ההוא", שצריך לרדוף אחרי ביעור ע"ז בארץ ישראל, ועי"ש בגר"א שמצדד לפרש כן אף ברמב"ם וסמ"ג.

⁶¹ שחייב זה נלמד מהפסוק "ואבדתם את שמם" [עני' לעיל שלימוד זה הוא לר' אליעזר], וכתוב שם: "מן המקום ההוא", דהיינו מארץ ישראל.

⁶² ט"ז סו"ס קמו, ועי"ש בבית לחם יהודה. וכך פירש הבאור הט"ז שם את דעת הטור בביאור הספרי הנ"ל (פסקא סא) שנלמד ממ"ש: "ואבדתם את שמם מן המקום ההוא", שצריך לרדוף אחרי ביעור ע"ז בארץ ישראל.

⁶³ מהרש"א בח"א ברכות נו ע"ב.

⁶⁴ רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ו הלכה א, פרק ז הלכה יבש שו"ע ונו"ב תעה ז

⁶⁵ ברוקח סי' רצ"א "האוכל מצה כהלכתה שבעה ימים כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית דכתיב מצות יאכל את שבעת הימים, ימים אין כתיב כאן אלא הימים, שבעה ימי בראשית", וכ"כ במ"ב שם מה בשם הגר"א, אמנם אין לברך "על אכילת מצה" אלא בליל ראשון, והמברך ברכתו לבטלה. ועיין בשו"ת אבני נזר סי' שע"ז וגליוני הש"ס פסחים לח. שאכילה בשאר הימים מצוה הוא כאכילה בסוכה שבעת ימים.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת קידושין

יש אומרים⁶⁶ שבכל מצה שאוכל בליל ט"ו מקיים מצות עשה של "בערב תאכלו מצות". ומשום כך ראוי להסב בכל מצה שאוכל גם אם יצא ידי המצוה⁶⁷.

ומשום כך יש שהקפידו לא לאכול בליל פסח מצה מבושלת או מטוגנת כגון קניידלך⁶⁸. אכילת מרור אינה מצוה מן התורה בפני עצמה אלא תלויה היא באכילת הפסח, שמצות עשה אחת לאכול בשר הפסח על מצה ומרורים, ובזמן הזה שאין לנו פסח בעו"ה, מצוה מדברי סופרים לאכול המרור לבדו בליל זה, אפילו אין שם קרבן פסח, כן מצוה לאכול מרור בורך.

⁶⁶ עמק שאלה להנצי"ב סי' נ"ג וכ"ה בספרו אמרי שפר בפתחה, וכלשון הרמב"ם ריש פ"ו מהל' חו"מ "מ"ע מן התורה לאכול מצה בליל ט"ו וכו' ומשאכל כזית יצא י"ח" משמע מפורש שהמצות עשה היא על כל אכילת המצה דליל ט"ו, ורק להכרח קיום המצוה מצוותו די לו בכזית, ועיין מקראי קודש פסח ח"ב סי' מ"ח.

⁶⁷ בב"ח (סי' תע"ב ד"ה השמש בשם המהר"ל מפראג) "כל אדם יסב לכתחילה כל פעם שאוכל מצה דכל האכילה של המצה אפילו אוכל הרבה הכל היא מצוה אחת ויותר טוב שיהיה כל אכילתו במצוה של הסיבה".

⁶⁸ כי במצה כזו אי אפשר לצאת ידי חובה, שאין זה לחם עוני, והרי הוא כמבטל מצוה בידיים. תשובות והנהגות ח"ב סי' ר"ג.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>